

आदिवासी उपयोजनेच्या परिणामकारक
अंमलबजावणीकरिता स्वतंत्र "अर्थ व लेखा"
(Budget & Account) आणि "लेखा परिक्षण"
(Audit) कक्ष निर्माण करणे.

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: जसप-२०१९/प्र.क्र.५०/का-६.
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक: २३ ऑक्टोबर, २०२०.

वाचा:-

- १) शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग, क्र.आऊयो-१०९१/ प्र.क्र.११/ का-६, दि.२७.०९.१९९२.
- २) शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग, क्र.टिएसपी-२००३/ प्र.क्र.१०१/ का-६, दि.२६.०७.२००४.
- ३) शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग, क्र.टिएसपी-२०१७/ प्र.क्र.२१९/ का-६, दि.२५.१०.२०१८.

प्रस्तावना:-

"आदिवासी घटक कार्यक्रम" (TSP) अंतर्गत राज्याची आदिवासी उपयोजना तयार करण्याची अंतिम जबाबदारी आदिवासी विकास विभागास देण्यात आलेली आहे. या करीता नियोजन विभागामार्फत राज्य योजनेच्या एकूण आकारमानामधुन आदिवासी उपयोजनेस आदिवासी लोकसंख्येच्या प्रमाणात साधारणतः ९.३५ टक्के नियतव्यय दरवर्षी निश्चित करून दिला जातो. त्यानुसार आदिवासी विकास विभागामार्फत आदिवासी उपयोजनेचे वार्षिक नियोजन व अंमलबजावणी करण्यात येते. आदिवासी उपयोजनेतर्गत राज्यस्तर तसेच जिल्हास्तर योजनांचा समावेश आहे. राज्यस्तर योजनेतर्गत अनुसुचित जमातींच्या घटकांकरीता योजनांची अंमलबजावणी करणाऱ्या विविध प्रशासकीय विभागांना निधीची तरतुद करण्यात येते. तसेच जिल्हास्तर योजनेतर्गत जिल्हा नियोजन समितीने निश्चित केल्यानुसार जिल्हा वार्षिक आराखडे मंजूर करून निधीची तरतुद करण्यात येते.

२. आदिवासी विकास विभागांतर्गत शासकीय आश्रमशाळा, अनुदानित आश्रमशाळा, शासकीय वस्तीगृहे, नामांकित शाळा, एकलव्य निवासी शाळा अशा शैक्षणिक आस्थापनांची संख्या मोठ्या प्रमाणावर असल्यामुळे त्या अंतर्गत कार्यालयीन खर्च, साधन सामुग्री पुरवठा, आहार पुरवठा, शिष्यवृत्ती इ. कामकाज सुरक्षीत होण्याच्या दृष्टीने वेळोवेळी अंतर्गत लेखापरिक्षण आवश्यक असते. तसेच आदिवासी विकास विभागाच्या अधिनस्त आदिवासी विकास आयुक्तालय यासह आदिवासी विकास महामंडळ, शबरी आदिवासी वित्त महामंडळ, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था तसेच जात वैधता प्रमाणपत्र पडताळणी समिती अशा विविध आस्थापना कार्यरत असून त्या अंतर्गत प्रादेशिक व जिल्हास्तरावर क्षेत्रिय कार्यालये कार्यरत आहेत. त्यांच्यामार्फत आदिवासी विकासाचे विविध योजना व कार्यक्रम राबविण्यात येतात, सदर संस्थांच्या निधीचा देखिल लेखा जतन करणे व लेखापरिक्षण करणे आवश्यक असते.

या विविध यंत्रणांमार्फत योजनांची परिणामकारक अंमलबजावणी करणे व त्या अंतर्गत होणारा खर्च हा आर्थिक शिस्तीस अनुसरून होण्यासाठी आदिवासी विकास विभागाच्या अखत्यारीत स्वतंत्र "अर्थ व लेखा" (Budget & Account) आणि "लेखा परिक्षण" (Audit) कक्षाची रचनात्मक यंत्रणा तयार करणे गरजेचे होते.

३. या अनुषंगाने आदिवासी उपयोजना विषयक गठीत करण्यात आलेल्या विविध अभ्यास समित्यांमार्फत तसेच जनजाती सळागार परिषदेमार्फत आदिवासी उपयोजनेच्या अंमलबजावणी करीता अर्थ व लेखा संवर्गाची विशेष पदे नियुक्त करण्याबाबत शिफारशी करण्यात आल्या आहेत. सदर बाबी विचारात घेऊन एकुण आदिवासी उपयोजनेच्या परिणामकारक अंमलबजावणी व संनियंत्रणाकरीता आदिवासी विकास विभागाच्या अखत्यारीत वाढीव पदे निर्माण करून स्वतंत्र "अर्थ व लेखा" (Budget & Account) आणि "लेखा परिक्षण" (Audit) कक्ष निर्माण करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

आदिवासी उपयोजनेच्या परिणामकारक अंमलबजावणी व संनियंत्रणाकरीता राज्य मंत्रीमंडळाच्या बैठकीत घेण्यात आलेल्या निर्णयास अनुसरून स्वतंत्र "अर्थ व लेखा" (Budget & Account) आणि "लेखा परिक्षण" (Audit) कक्ष निर्माण करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. आदिवासी विकास विभागाच्या अखत्यारित प्रत्येक कार्यालय स्तरावर स्वतंत्र "अर्थ व लेखा" (Budget & Account) कक्ष आणि "लेखा परिक्षण" (Audit) कक्ष गठीत करण्याकरिता खालीलप्रमाणे रचना निर्माण करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

१) मंत्रालय स्तरावर स्वतंत्र "अर्थ व लेखा" (Budget & Account) आणि "लेखा परिक्षण" (Audit) कक्ष यांची खालीलप्रमाणे रचना निर्माण करण्यात यावी.

पदनाम	अर्थ व लेखा कक्ष	लेखापरिक्षण कक्ष	एकुण पदे
१	२	३	४= (२+३)
संचालक	१		१
सहा.संचालक		१	१
लेखाधिकारी	१	१	२
सहा.लेखाधिकारी		२	२
वरिष्ठ लेखापाल	२	२	४
एकुण	४	६	१०

२) आयुक्तालय स्तरावर स्वतंत्र "अर्थ व लेखा" (Budget & Account) आणि "लेखा परिक्षण" (Audit) कक्ष यांची खालीलप्रमाणे रचना निर्माण करण्यात यावी.

पदनाम	अर्थ व लेखा कक्ष	लेखापरिक्षण कक्ष	एकूण पदे
१	२	३	४=(२+३)
सहसंचालक	१		१
उप संचालक		१	१
लेखाधिकारी	२	१	३
सहा.लेखाधिकारी	२	२	४
वरिष्ठ लेखापाल	२	२	४
एकूण	७	६	१३

३) प्रत्येक अपर आयुक्त कार्यालय स्तरावर (एकूण ४ कार्यालये) स्वतंत्र "अर्थ व लेखा" (Budget & Account) आणि "लेखा परिक्षण" (Audit) कक्ष यांची खालीलप्रमाणे रचना निर्माण करण्यात यावी.

पदनाम	अर्थ व लेखा कक्ष	लेखापरिक्षण कक्ष	एकूण पदे
१	२	३	४=(२+३)
सहा. संचालक	१		१
लेखाधिकारी	१	१	२
सहा.लेखाधिकारी	१	२	३
वरिष्ठ लेखापाल	२	३	५
एकूण	५	६	११

४) प्रत्येक प्रकल्प कार्यालय स्तरावर (एकूण ३० कार्यालये) खालीलप्रमाणे स्वतंत्र "अर्थ व लेखा" (Budget & Account) आणि "लेखा परिक्षण" (Audit) कक्ष निर्माण करण्यात यावा.

पदनाम	अर्थ व लेखा कक्ष	लेखापरिक्षण कक्ष	एकूण पदे
१	२	३	४=(२+३)
लेखाधिकारी	१	०	१
सहा.लेखाधिकारी	०	१	१
वरिष्ठ लेखापाल	१	२	३
एकूण	२	३	५

३. उपरोक्तप्रमाणे प्रत्येक कार्यालयाकरीता स्वतंत्र "अर्थ व लेखा" (Budget & Account) आणि "लेखा परिक्षण" (Audit) कक्षांची रचना निर्माण करण्याकरिता एकूण २१७ पदे आवश्यक असून त्यापैकी सद्यस्थितीत आकृतीबंधामध्ये १५७ पदे मंजूर आहेत, उर्वरीत विविध संवर्गाची ६० पदे खालील स्तंभ ५ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे नव्याने निर्माण करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे. सदर पदांची वेतनश्रेणी स्तंभ-२ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे राहील.

पदनाम	वेतनश्रेणी	आवश्यक पदे	आकृतीबंधात मंजूर पदे	नव्याने निर्माण करावयाची पदे
१	२	३	४	५
संचालक	एस-२९:९३११००-२१६६००	१	०	१
सहसंचालक	एस-२५: ७८८००-२०९२००	१	०	१
उपसंचालक	एस-२३: ६७७००-२०८७००	१	१	०
सहाय्यक संचालक	एस-२०: ५६१००-१७७५००	५	४	१
लेखाधिकारी	एस-१६: ४४९००-१४२४००	४३	१४	२९
सहाय्यक लेखाधिकारी	एस-१५: ४१८००-१३२३००	४८	४०	८
वरिष्ठ लेखापाल	एस-१३: ३५४००-११२४००	११८	९८	२०
	एकूण	२१७	१५७	६०

४. स्वतंत्र "अर्थ व लेखा" (Budget & Account) आणि "लेखा परिक्षण" (Audit) कक्षांची रचना निर्माण करण्याकरिता आवश्यक एकूण २१७ पदे "महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा" यामधून भरण्यात यावीत. यापैकी सद्यस्थितीत आदिवासी विकास विभागामार्फत भरण्यात येत असलेली उपलेखापाल पदांची मंजूर असलेली ९६ पदे देखील "महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवे" मधील वरिष्ठ लेखापाल संवर्गातून भरण्यात यावीत.

आदिवासी विकास विभागामार्फत भरण्यात आलेल्या व सद्यस्थितीत उपलेखापाल पदावर कार्यरत असलेल्या कर्मचाऱ्यांना आदिवासी विकास विभागाच्या इतर समकक्ष पदांमध्ये समायोजित करण्यात यावे. यापुढे आदिवासी विकास विभागामार्फत सदर पदभरती करण्यात येऊ नये.

५. प्रत्येक स्तरावर स्थापन केलेल्या "अर्थ व लेखा" (Budget & Account) आणि "लेखा परिक्षण" (Audit) कक्षांच्या विविध स्तरावरील कर्तव्ये व जबाबदार्या याबाबत स्वतंत्रपणे आदेश निर्गमित करण्यात येतील.

६. सदर "अर्थ व लेखा" (Budget & Account) आणि "लेखा परिक्षण" (Audit) कक्षांमार्फत आदिवासी विकास विभाग (खुद्द) सह आदिवासी विकास आयुक्तालय, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, जात प्रमाणपत्र वैधता पडताळणी समिती, महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळ, शबरी आदिवासी वित्त विकास

महामंडळ या आरथापना व त्यांच्या क्षेत्रिय कार्यालयांचे देखिल लेखा व लेखा परिक्षणाचे कामकाज हाताळण्यात यावे. सदर कामकाज सांभाळून " इतर मागास बहुजन कल्याण " या विभागास देखिल आवश्यकतेनुसार लेखा विषयक सेवा उपलब्ध करून देण्यात येतील.

७. सदर पदांवरील आवर्ती खर्च आदिवासी घटक कार्यक्रमांतर्गत संबंधित कार्यालयांच्या उपलब्ध आरथापना विषयक लेखाशीर्षातून भागविण्यात यावा.

८. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.४१५/ आ.पु.क., दि.२७.०८.२०१९ व क्र.२०९/ आ.पु.क., दि.२८.०८.२०२० अन्वये दर्शविलेल्या सहमतीनुसार तसेच मा.मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखालील उच्च स्तरीय सचिव समितीच्या दि.११.०९.२०१९ रोजीच्या बैठकीमधील मान्यतेस अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२०१०२०१७४६४९९३२४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(रविंद्र दि.ओटे)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मुख्यमंत्री सचिवालय, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.विरोधी पक्षनेते (विधानसभा/ परिषद) यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन, मुंबई.
४. मा.मंत्री (आ.वि.) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा. राज्यमंत्री (आ.वि.) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मा.मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
७. मा.अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
८. मा.प्रधान सचिव (कोषगारे), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. मा. सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०. मा.प्रधान सचिव, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

११. मा.प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन मुंबई.
१२. सर्व मा. विधान सभा सदस्य/विधान परिषद सदस्य, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई यांचे मार्फत.
१३. आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक.
१४. आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
१५. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य आदिवासी विकास महामंडळ
१६. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी आर्थिक विकास महामंडळ, नाशिक.
१७. अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे/नाशिक/नागपूर/अमरावती.
१८. सर्व विभागीय आयुक्त.
१९. सर्व जिल्हाधिकारी.
२०. सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प.
२१. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र - १/२ मुंबई/नागपूर.
२२. महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र - १/२ मुंबई/नागपूर.
२३. संचालक, लेखा व कोषागारे संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
२४. जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व).
२५. सर्व सह सचिव/उपसचिव/अवर सचिव/कार्यासन अधिकारी, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय मुंबई.
२६. वित्त विभाग (व्यय -१४/ आ.पु.क./ अर्थ -१९), मंत्रालय, मुंबई.
२७. निवड नस्ती (का.६), आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.